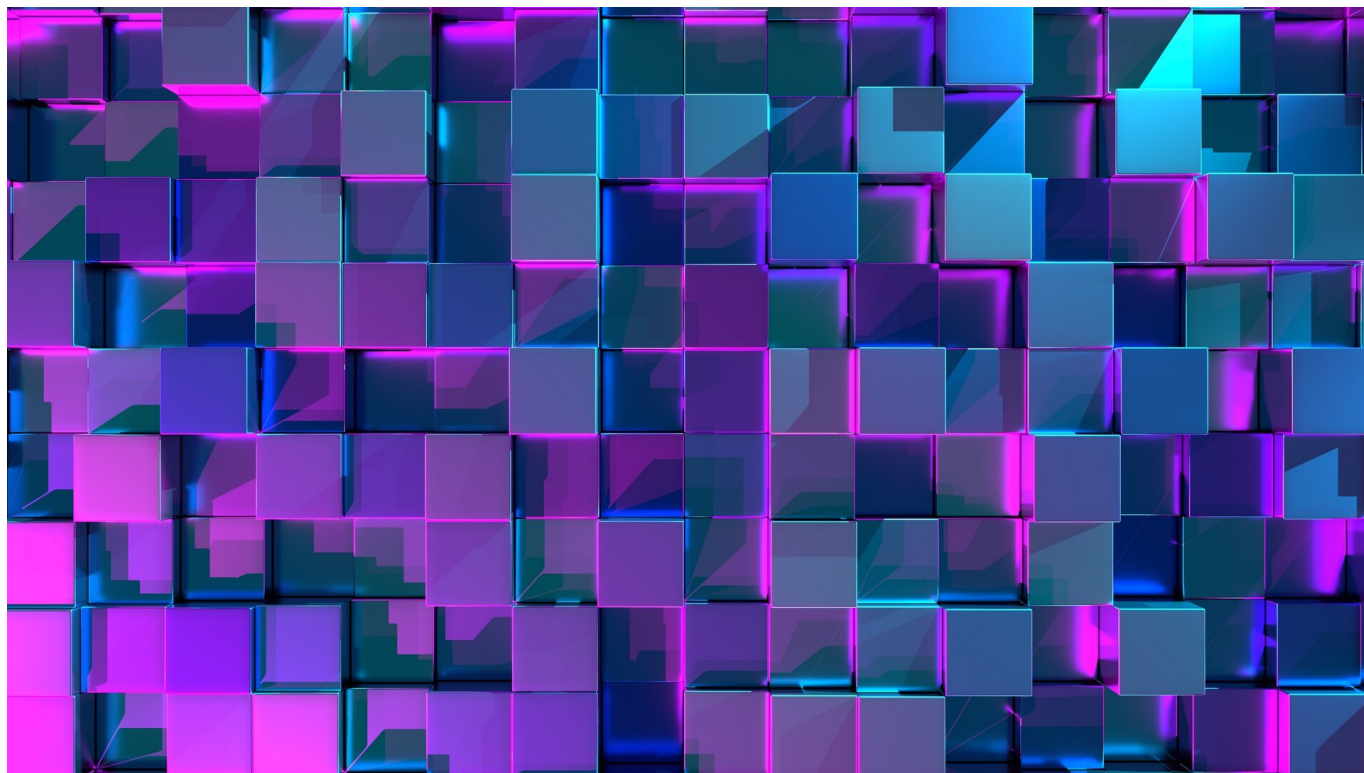

Kąty między odcinkami w graniastosłupach

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Aplet](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Potrafisz wskazać już odcinki w graniastosłupach i potrafisz wykorzystać trygonometrię do obliczania długości odcinków i miar kątów. W tym materiale skupimy się na kątach pomiędzy odcinkami w graniastosłupie. Wykorzystamy dotychczasową wiedzę do obliczania miar tych kątów oraz długości odcinków w graniastosłupie.

Twoje cele

- Nazwiesz kąty pomiędzy odcinkami.
- Wskażesz kąty pomiędzy odcinkami.
- Obliczysz miarę kątów pomiędzy odcinkami.
- Obliczysz długość odcinka mając daną miarę kąta między odcinkami.

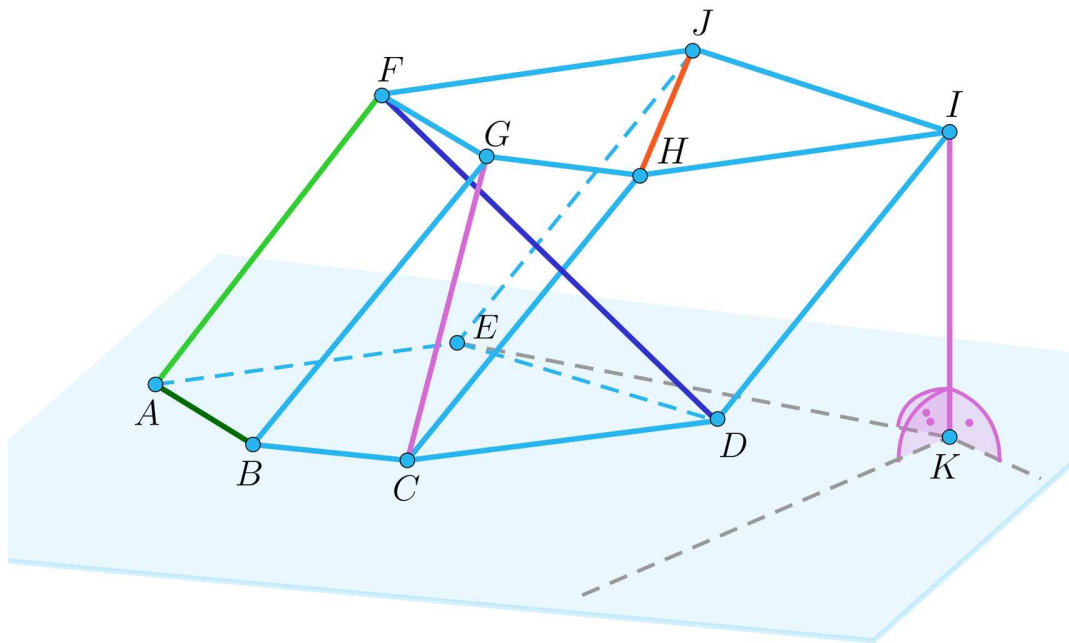
Przeczytaj

Przypomnijmy, że w graniastosłupie wyróżniamy następujące rodzaje odcinków:

- krawędzie podstawy – będące bokami wielokątów w podstawach,
- krawędzie boczne – będące bokami ścian bocznych, których końce leżą na różnych podstawach,
- przekątne podstawy – przekątne wielokątów w podstawach,
- przekątne ścian bocznych – przekątne równoległoboków, które są ścianami bocznymi,
- przekątne graniastosłupa – łączące wierzchołki różnych podstaw niebędące wierzchołkami tej samej ściany bocznej,
- wysokość graniastosłupa – najkrótszy odcinek, którego końce leżą w płaszczyznach różnych podstaw.

Przykład 1

Nazwiemy niektóre odcinki w graniastosłupie pochyłym pięciokątnym na rysunku poniżej.

$\overline{AB}$ – krawędź podstawy

$\overline{AF}$ – krawędź boczna

$\overline{KI}$ – wysokość graniastosłupa

$\overline{CG}$ – przekątna ściany bocznej

$\overline{HJ}$ – przekątna podstawy

$\overline{DF}$ – przekątna graniastosłupa

Wiesz już również, że pomiędzy odcinkami w graniastosłupie, które mają wspólny wierzchołek można określić kąt.

Przykład 2

W poniższych graniastosłupach nazwiemy kąty zaznaczone pomiędzy odcinkami.

Nazwy kątów pomiędzy odcinkami są bardzo intuicyjne. Jest to **KĄT POMIĘDZY ...** (*DALEJ WYMIENIAMY NAZWY ODCINKÓW, POMIĘDZY KTÓRYMI ZNAJDUJE SIĘ KĄT*).

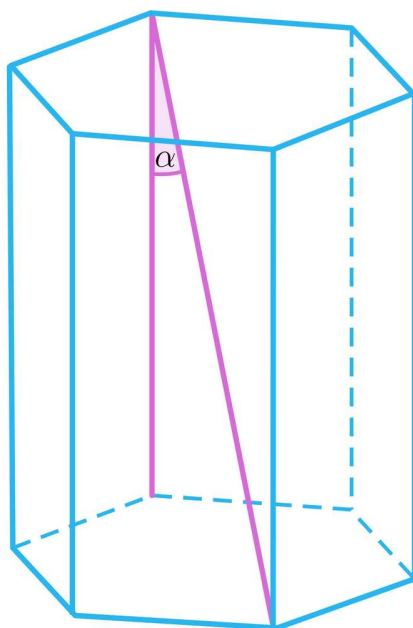
Uwaga!

Należy pamiętać, że w niektórych graniastosłupach nie wszystkie przekątne graniastosłupów (czy też przekątne ścian bocznych) są tej samej długości. Należy uważnie czytać treść zadania, aby dobrze zaznaczyć dany kąt.

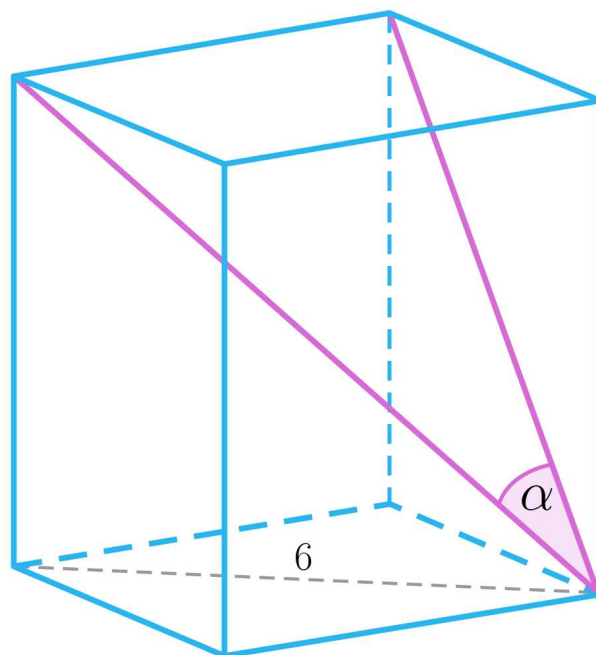
Przykład 3

Zaznaczymy podane kąty:

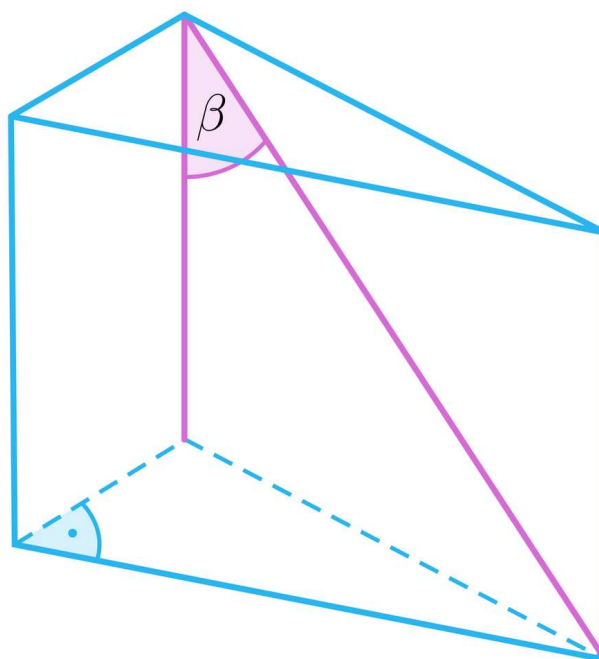
1. Kąt pomiędzy dłuższą **przekątną graniastosłupa**, a krawędzią boczną w graniastosłupie prawidłowym sześciokątnym.

2. Kąt pomiędzy krótszą przekątną graniastosłupa o podstawie rombu o przekątnych podstawy 6 i 8, a przekątną ściany bocznej.

3. Kąt pomiędzy przekątną największej ściany bocznej graniastosłupa prostego o podstawie trójkąta prostokątnego, a krawędzią boczną.

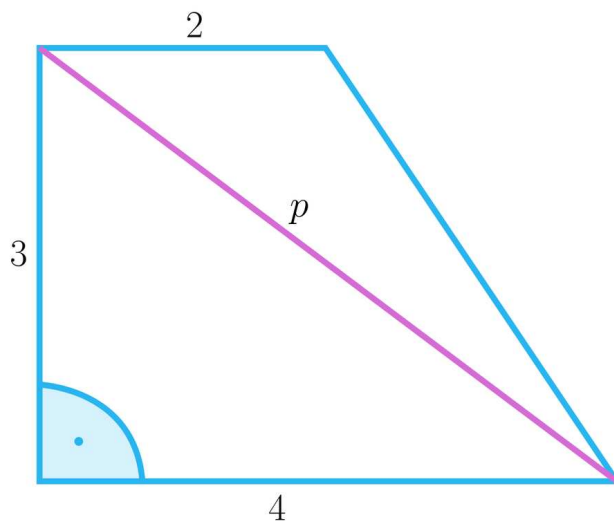
W graniastosłupach (szczególnie w [graniastosłupach prostych](#)) odcinki tworzą trójkąty prostokątne, co pozwala nam obliczać długości odcinków lub miar kątów pomiędzy nimi korzystając z twierdzenia Pitagorasa i funkcji trygonometrycznych.

Przykład 4

Podstawą graniastosłupa prostego jest trapez prostokątny o podstawach 2 i 4 oraz wysokości długości 3. Krawędź boczna graniastosłupa ma długość 7. Obliczymy miarę kąta pomiędzy dłuższą [przekątną graniastosłupa](#), a krawędzią boczną.

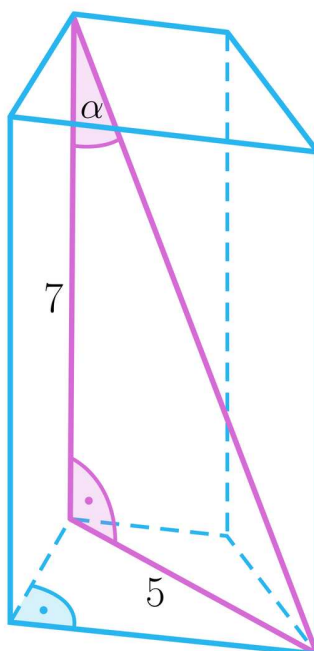
Rozwiązanie:

Najpierw obliczymy długość dłuższej przekątnej podstawy.

Widzimy, że trójkąt, którego przeciwprostokątną jest p , jest trójkątem pitagorejskim o przyprostokątnych 3 i 4, a zatem $p = 5$.

Teraz narysujmy graniastosłup i zaznaczmy w nim szukany kąt.

Korzystając z funkcji trygonometrycznych kąta ostrego w trójkącie prostokątnym otrzymujemy $\operatorname{ctg} \alpha = \frac{7}{5} = 1,4$. A stąd $\alpha \approx 36^\circ$.

Słownik

graniastosłup prosty

graniastosłup, którego wszystkie ściany boczne są prostokątami

przekątna graniastosłupa

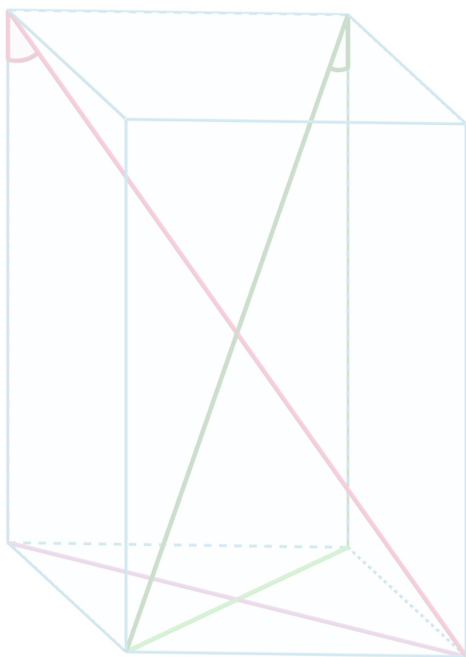
odcinek łączący wierzchołki różnych podstaw niebędące wierzchołkami tej samej ściany bocznej

Aplet

Polecenie 1

Zapoznaj się z Apletem. Zobacz jak zmieniają się wartości kątów przy zmianie wielkości graniastostupa.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D11AY2ORf>

Polecenie 2

Jaki graniastostup otrzymamy gdy $e = f$? Ile rodzajów kątów między przekątnymi graniastostupa, a krawędzią boczną otrzymamy?

Polecenie 3

Ustaw wartości $e = 8$ i $f = 6$ oraz $H = 5$. Spróbuj samodzielnie obliczyć miary kątów przedstawionych w aplecie. Sprawdź wyniki z Apletem.

Jaką miarę ma wtedy kąt pomiędzy przekątną ściany bocznej, a krawędzią podstawy?

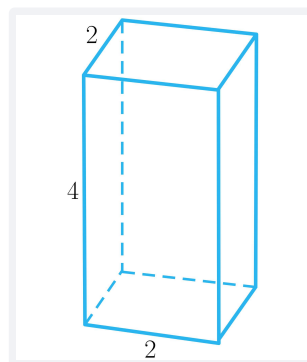
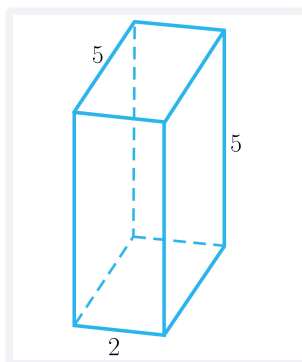
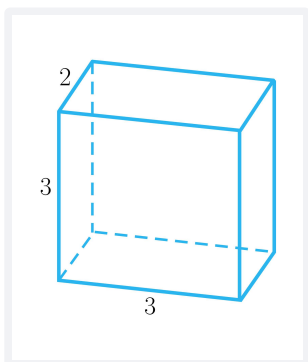
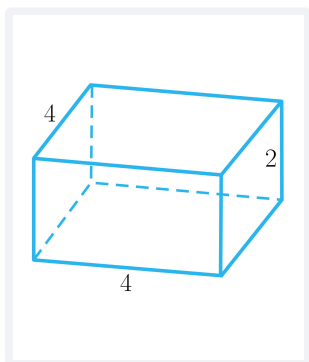
Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Graniastopy na rysunku są prostopadłościanami. Ustaw je w kolejności rosnącej miary kąta pomiędzy przekątną graniastopy, a krawędzią boczną (od lewej do prawej).

Ćwiczenie 2

Sinus kąta pomiędzy przekątną ściany bocznej graniastopya prawidłowego trójkątnego, a krawędzią podstawy wynosi $\frac{3}{5}$, a krawędź podstawy ma długość 6.

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Zaznacz wszystkie zdania prawdziwe.

☐ Kąt pomiędzy przekątną ściany bocznej a krawędzią boczną ma miarę większą od kąta pomiędzy przekątną ściany bocznej a krawędzią podstawy.

☐ Krawędź boczna ma długość 8.

☐ Wysokość ma długość 4, 5.

☐ Sinus kąta pomiędzy krawędzią boczną a przekątną ściany bocznej wynosi $\frac{4}{5}$.

Ćwiczenie 3

Podstawą graniastopu prostego jest romb o przekątnych długości 3 i 4. Krawędź boczna tego graniastopu ma długość 4. Oceń prawdziwość poniższych zdań. Przy każdym zdaniu w tabeli zaznacz „Prawda” albo „Fałsz”.

	Prawda	Fałsz
Tangens kąta pomiędzy krótszą przekątną graniastopu a krawędzią boczną wynosi 1.	☐	☐
Kąt pomiędzy przekątną ściany bocznej a krawędzią boczną ma miarę ok. 32° .	☐	☐
Cosinus kąta pomiędzy dłuższą przekątną graniastopu, krawędzią boczną jest większy od cosinusa kąta pomiędzy krótszą przekątną graniastopu a krawędzią boczną.	☐	☐
Ponieważ wszystkie przekątne ścian bocznych są tej samej długości, to kąty pomiędzy przekątnymi dowolnych sąsiadujących ze sobą ścian bocznych mają tę samą miarę.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Podstawą graniastopu prostego jest trójkąt prostokątny o przyprostokątnych 6 i 8. Sinus kąta pomiędzy przekątną największej ściany bocznej a krawędzią podstawy wynosi $\frac{3\sqrt{34}}{34}$. Jaką miarę ma kąt pomiędzy przekątną najmniejszej ściany bocznej, a krawędzią boczną? Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐ 45°

☐ 60°

☐ 48°

☐ 57°

Ćwiczenie 5

Dany jest graniastopu prawidłowy sześciokątny o krawędzi podstawy długości 2 i wysokości 8. Dopasuj nazwy kątów w graniastopu do ich przybliżonej miary.

Kąt między krótszą przekątną graniastopu, a krawędzią podstawy.

70°

Kąt między dłuższą przekątną graniastopu, a krawędzią boczną.

24°

Kąt między krótszą i dłuższą przekątną graniastopu wychodzącymi z tego samego wierzchołka.

76°

Kąt między przekątną ściany bocznej, a krawędzią podstawy.

13°

Kąt między przekątnymi sąsiednich ścian bocznych.

27°

Ćwiczenie 6

Wyznacz najmniejszy przedział, do którego należy miara kąta między przekątną graniastostupa czworokątnego, a krawędzią jego podstawy. Zaznacz poprawną odpowiedź.

☐ $(45^\circ, 90^\circ)$

☐ $(0^\circ, 90^\circ)$

☐ $(30^\circ, 45^\circ)$

☐ $\langle 0^\circ, 30^\circ \rangle$

Ćwiczenie 7

Podstawą graniastostupa prostego jest trapez równoramienny o podstawach długości 2 i 4 oraz wysokości 3. Krawędź boczna tego graniastostupa ma długość 4.

Oblicz miarę kąta pomiędzy przekątną graniastostupa a przekątną najmniejszej ściany bocznej.

Ćwiczenie 8

Podstawą graniastostupa jest deltoid o bokach długości $3\sqrt{5}$ i 10. Punkt przecięcia przekątnych podstawy dzieli jedną z przekątnych w stosunku 3 : 8. Oblicz kąt pomiędzy krótszą przekątną graniastostupa a krawędzią boczną, wiedząc, że cosinus kąta pomiędzy dłuższą przekątną a krawędzią boczną ma wartość $\frac{5}{13}$.

Dla nauczyciela

Autor: Magdalena Wojciechowska-Rysiawa

Przedmiot: Matematyka

Temat: Kąty pomiędzy odcinkami w graniastosłupach

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum lub technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

X. Stereometria. Zakres podstawowy.

Uczeń:

3) rozpoznaje w graniastosłupach i ostrosłupach kąty między odcinkami (np. krawędziami, krawędziami i przekątnymi) oraz kąty między ścianami, oblicza miary tych kątów.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii
- kompetencje cyfrowe
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się

Cele operacyjne:

Uczeń:

- nazywa kąty pomiędzy odcinkami
- wskazuje kąty pomiędzy odcinkami
- oblicza miarę kątów pomiędzy odcinkami
- oblicza długość odcinka mając daną miarę kąta między odcinkami

Strategie nauczania:

- konstruktywizm

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja
- ćwiczeniowa

Formy pracy:

- praca z całą klasą
- praca w parach
- praca indywidualna

Środki dydaktyczne:

- komputer z dostępem do Internetu, głośników i tablicy interaktywnej lub projektora
- materiały zawarte w e-podręczniku
- przezroczyste modele graniastosłupów

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wraz z uczniami w formie dyskusji przypomina pojęcia związane z odcinkami i kątami pomiędzy odcinkami w graniastosłupach przy wsparciu sekcji „Przeczytaj”.
2. Uczniowie wskazują i nazywają kąty w przezroczystych modelach.
3. Uczniowie formułują kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przedstawia Przykłady obliczania miar kątów w graniastosłupach z sekcji „Przeczytaj”.
2. Nauczyciel przedstawia Aplet, omawia metodę obliczania przedstawionych w Aplecie kątów.
3. Uczniowie na dostępnym sprzęcie (laptop, tablet, telefon) zmieniają parametry i proszą sąsiada o znalezienie miar szukanych kątów.
4. Uczniowie wykonują w parach ćwiczenia 5 – 8 z sekcji „Sprawdź się” w e-podręczniku.
5. Nauczyciel koordynuje pracę uczniów.
6. Uczniowie wraz z nauczycielem sprawdzają uzyskane odpowiedzi i rozwiązania, dyskutują nad błędami, o ile się pojawiają.

Faza podsumowująca:

- Uczniowie dokonują samooceny osiągnięcia kryteriów sukcesu.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują ćwiczenia 1 – 4 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Graniastosłup prosty i jego własności. Związki miarowe w graniastosłupach

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą wykorzystać aplet w domu jako utrwalenie materiału.